

◆ Bakı COP29-a hazırlaşır

Paytaxtın ilk "yaşıl məkan"ı

Filarmoniya bağı 194 il öncə tacirlərin gəmilərlə gətirdiyi qara torpaq hesabına böyük çətinliklə salınıb

Bakı gündən-günə, aydan-aya gözəlləşir: dünya standartlarına uyğun göydələnlər, salınan parklar, istirahət guşələri, yaşıllıqlar, abadlaşan yollar, yol kənarlarına əkilən dekorativ kol-lar, yaşayış binalarının fasadlarının səlhiyəyə salınması, bir sözlə, üzünü hansı səmtə çevirir-sənsə, göz oxşayır. Bu sıradan qədim Bakının yerli əhəmiyyətli abidələrinə, Şərqlə Qərbin ar-xitektura vəhdətini özündə əks etdirən tarixi binalara, müllklərə, bağ və gəzinti məkanlarına qa-yığı ümumilikdə şəhərimizin gözəlliyinə əlavə çalarlar qatıb. Baxdıqca, gözdikcə insanın ru-hu təzələnilir. Belə ünvanlardan biri də xalqımızın keçmiş tarixini, şəhərsalma mədəniyyətini və dövrün müasirliyini özündə yaşadan - ötən əsrin əvvəllərindən "Qubernator bağı" kimi ta-nınan və paytaxtımızın ilk parkı kimi qəbul edilən Filarmoniya bağıdır.

Yenidənqurma zamanı burada nadir ağac növləri - palıd, sidr və göyrüş ağacları da əkilib, yeni su-varma sistemi quraşdırılıb, ərəzi müxtəlif bitkilərlə zənginləşdirilib, gözəl landşaft kompozisiyaları yaradılıb. Ən qədim ağaclardan biri də Xan çinarıdır. 1865-ci ildə burada əkilən dekorativ bitkilər öz gözəlliyi ilə diqqəti çəkir, yeni ağac və gül kolları bağdakı yaşıllıq zolağına, ümumilikdə isə parkın klassikasına əlavə çalarlar qatıb.

Diğər müəhibimiz bağda ailəvi gəzintidə olan Əməl xanım, qızı Firuzə və oğlu Üzeyir oldu. Əməl xanım dedi: "Özüm təqaüdcüyəm. Oğlum Mədəniyyət və İncəsənət Universitetində çalışır, qızım isə Almaniyada yaşayır. Hər il yay aylarında qızım istirahət etmək üçün Bakıya gəlir, Dənizkənarı bulvarında, Qız qalasında, bax, bu Filarmoniya bağında olur. Qoy özü desin, görək onda bu istək haradandır, bir də ki, uzaqdan gələnlər daha maraqlı təəssüratları ola bilər".

Ömrü uzansa da, gəncleşən, gözələşən bağ

İllər keçdikcə gözəlliyini, tərəvətini itirməyən bu bağda olarkən neçə-neçə insanla həmsöhbət olduq. Onlardan biri - AMEA Əlyazmalar İnstitutunun direktoru, akademik Teymur Kərimli bildirdi: "Bura şəhər sakinlərinin, xüsusən də ətrafda yaşayan insanların ən sevimli yeridir. İş yerim bura yaxın olduğundan demək olar ki, hər gün işdən çıxıb, bəzən də yoldaşlarla yolumuzu burdan salırıq. Yarım saatlığa da olsa dincəlirəm, təmiz və sərin hava, fəvvarələrin nəğmə ahəngi, bu ahəngə əlavə rəng qatan quşların civiltisi... adamın ruhunu təzələyir, əsəbləri sakitləşdirir. Onu da qeyd edim ki, bu parkın gözəlliyi, üroyayətli olmasına səbəb həm də Prezident İlham Əliyevin tapşırığı və tövsiyələrinə əsasən, bağda aparılan əsaslı yenidənqurma işləridir. Bunları hər gün müşahidə etmişəm. Bağın özünəməxsus bitki örtüyü olduğu üçün ona xüsusi diqqət yetirilir, qorunub saxlanılır, yaşıllıq zolağının artırılmasına daha çox qa-yığı göstərilir. Özümdə İtaliya intibahının elementlərini, Şərq müsəlman memarlığının cizgilərini, eləcə də milli ornamentləri birləşdirən bağda hamını heyran qoyan gözəl naxışlı daşlar, fəvvarələr, saatlar var. Filarmoniya bağı çox dəyərli və gözəl məkandır. Buna görə dəvətətimizə və bu bağın belə gözəl məkana çevrilməsində əməyi olan hər bir insana təşəkkür edib, "çox sağ olun" deyirik".

Lənkərandan, İrandan gətirilən torpaq

Yolu düşünləri keçmişlə indiki zamanın qovşağında saxlayan bu bağın yaranma tarixi hamıda böyük maraqlıdır. Məxəzlərin məlumatına görə, 194 yaşlı Filarmoniya bağı İçərişəhər hələ iki divar əhatəsində olan vaxtlarda salınıb, uzun müddət Bakının ilk və yeganə bağı olub. Bu status Bakı bulvarının (Milli park) salınmasına qədər davam edib.

Xatırladaq ki, Filarmoniya bağı 1830-cu illərdə Bakı komendantı R.R.Xovenin təşəbbüsü ilə yaradılıb. Məhz qubernatorun təşəbbüsü ilə yaradıldığı üçün əvvəllər "Qubertnator bağı" kimi tanınıb. O, Lənkəran və İrandan gələn bütün gəmi sahiblərinin, tacirlərin qarşısına bir şərt qoyub ki, gətdiyiniz yerlərdən bir neçə çuval qara torpaq götürməlisiniz. Torpaq götürməyənlər isə cərimələnirdilər. Sahibkarlar tərəfindən Lənkəran və İrandan gətirilən torpaqların sayəsində bağda əvvəlcə meyvə ağacları, sonra bəzək kolları əkilir. Kasıb camaatın bağda dincəlməsinə həftədə bir dəfə icazə verilir. Varlıların isə istirahəti limitsiz idi, ürəkləri istədikləri vaxt bağa girib-çaxa bilirdilər. Hətta bağın girişinə xüsusi elan da vurulmuşdu: "Əsgorlərin və itlərin daxil olması qadağandır!"

1859-cu ildə bağda bir yenilik edilir. Rəqs meydançası düzəldilir, axşamlar orkestr çalmağa başlayır.

112 yaşlı Filarmoniya binası

Monte-Karlodakı Filarmoniya-yana eynisini xatırladan indiki Filarmoniya binası 20-ci yüzilliyin əvvəllərində tikilib. Tikili "İctimai

iclasların yay evi" adı ilə inşa edilib. Əvvəllər indiki Filarmoniyanın yerində taxtadan "Ağ klub" olub. Bu klub bir gecədə yanğın nəticəsində külə döndü. Onun əvəzində isə həmin yerdə Bakı Şəhər Dumasının qərarı ilə 1910-cu ildə Filarmoniya binası tikilməyə başlandı. Binanın inşası 1912-ci ildə başa çatdı. Beləliklə, sahəsi 4,6 hektar olan "Qubernator bağı"nın sonralar

"Filarmoniya bağı" adlanmasına səbəb olacaq bina tikilir.

1936-cı ildə isə Azərbaycan Dövlət Filarmoniyası yaradılır. Vaxtilə Bakı İctimai Məclisinin tikirdiyi "Yay evi" Filarmoniyaya verilir.

Niyə məhz bu məkanda?

Filarmoniya binası üçün niyə məhz bu məkən seçilib? Bu sualın cavabı Bakı İctimai Məclisinin adından şəhər uprasına göndərilmiş bir məktubda açıqlanır.

Həmin sənəddə Bakı İctimai Məclisinin rəhbərliyi 1907-ci ildə yanan "Ağ klub"un əvəzinə yeni yay binası inşa etdirmək istəyini bildirir və bu məqsədlə məhz indiki Filarmoniyanın yerinin ayrılmasını xahiş edir. Məktubda yeni binanın tikintisinin onlara bəna qiymətə başa gələcəyi göstəriləndə, məhz bu sahənin ayrılmasının vacibliyi vurğulanır: "İctimai Məclisi-

sin xərcləri gözə alması səbəbsiz deyildi. Səbəb Bakı şəhərinin müstəsna iqlim şəraitini nəzərə alsaq, deyay binası üçün bundan sərin və nisbətən təmiz havası olan yer tapmağın mümkün olmasıdır".

Bağın müxtəlif adları olub

Filarmoniya bağının müxtəlif adları olub. "Qorodskoy sad" - "Şəhər bağı" kimi də tanınan ərəzi sonralar çar I Nikolayın qardaşı Mixayilin şəərəfinə "Mixaylovski bağı" da adlandırılıb.

Mənbələrin məlumatına görə, Bakının general-qubernatoru şəhərin varlılarından olan Hacı Nəmətulla Seyidovun bağın kənarında yerləşən evini (o ev sökülüb və yerində "Four Season" - "Dörd Fəsil" hoteli tikilib) kirayəyə götürdüyü üçün buranı şəhər camaatı "Qubernator bağı" - "Quburnat bağı" adlandırmağa başlayıb. Çünki bağ qubernatorun evi ilə üzübüz idi. Qu-

bernator hər gün evyanda oturub çay içə-içə bağı seyr edirmiş.

Sovet dövründə bağın adı dəyişdirilərək "Pioner" qoyulur. 1990-cı ildə görkəmli qəzəlxan Əliqə Vahidin heykəli burada qoyulduğundan buraya "Vahid bağı" da deyirdilər.

Yenidənqurma və bərpa işləri zamanı böyük şairin heykəli daha məqsədmüvafiq yerdə ucaldılıb. Hazırda bu tarixi məkən "Filarmoniya bağı" adı ilə əhəliyə xidmət göstərir.

Bağda ilk dəfə abadlıq işləri Ulu Öndər Heydər Əliyevin tapşırıqlarına əsasən aparılıb

Özündə İtaliya intibahının elementlərini, Şərq memarlığının cizgilərini, eləcə də milli ornamentləri birləşdirən bağ bir-birindən gözəl olan dekorativ ağaclar, güllər, daşlar, fəvvarələr, saatlar bəzəyir.

